

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomanta:	Nespala Michael
Téma práce:	Nutná obrana v trestním právu
Rozsah práce	58 stran
Datum odevzdání práce:	23.12.2024
Vedoucí diplomové práce:	Doc. JUDr. Lukáš Bohuslav, Ph.D.
Oponent diplomové práce:	JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.

1. Aktuálnost (novost) tématu:

Diplomant si za téma své práce zvolil problematiku, která patří mezi oblíbená témata kvalifikačních prací. Je tomu tak nesporně proto, že jde o problematiku na první pohled velmi atraktivní a zajímavou. Při bližším pohledu však zjišťujeme, že jde o problematiku, jakkoliv poměrně hojně pokrytou odbornou literaturou, ve které ovšem nadále přetrvávají teoretické i praktické interpretační a aplikační problémy, na které jsou v odborné literatuře vyslovovány nejednotné názory. Proto třeba diplomovou práci, věnovanou problematice nutné obrany, považovat za aktuální, žádoucí a potřebnou.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody:

Problematika nutné obrany je určitě náročná na vyhledání pramenů, a to ne snad pro jejich nedostatek, ale naopak pro jejich poměrnou hojnost, která autory nutí k pečlivému výběru. Pozornost proto mohla být věnována i starším pracím, zejména Dolenského a Císařové. Náročná je práce ovšem i na vlastní zpracování, protože, jak již bylo uvedeno, na některé sporné otázky jsou v odborných pramenech vyslovovány názory, které nejsou zcela jednotné. Úspěšné zpracování tématu vyžaduje poměrně hluboké znalosti nejen samotného institutu nutné obrany, ale obecných institutů trestního práva hmotného vůbec, zejména pak zavinění. Metody deskripce a především metoda kritické analýzy, které diplomant zvolil, odpovídají předmětu práce a vytyčeným cílům.

3. Formální a systematické členění práce:

Diplomant se po úvodním vymezení cílů a zaměření své práce nejprve věnuje vývoji právní úpravy tohoto institutu na našem území. Na to navazuje zasazení nutné obrany do systému okolností vylučujících protiprávnost. Jádrem práce jsou pak třetí a čtvrtá kapitola, věnované především vybraným problémům a sporným otázkám. Práci pak uzavírá zhodnocení současných legislativních aktivit a přehledné shrnutí závěrů a návrhů de lege ferenda, ke kterým diplomant ve své práci dospěl. Systematika členění práce je proto zcela logická a plně funkční. Povrchní čtenář by mohl namítnout, že práce je poněkud nevyvážená hloubkou zpracování jednotlivých otázek. Taková námitka by však byla naprosto nepřipadná, protože diplomant již zkraje své práce zdůrazňuje, že „bezproblémové“ výklady omezil jen na elementární poznatky, přičemž se soustředil na mnohem podrobnější zpracování toliko otázek sporných nebo otázek, kterým dosud nebyla věnována odpovídající pozornost.

4. Vyjádření k práci

Práci lze rozhodně celkově hodnotit jako dobře a zdařile zpracovanou. V historické partii diplomant úspěšně identifikoval základní vývojové mezníky a tendence právní úpravy, zejména klíčový vývoj od požadavku přiměřenosti, přes zákaz zřejmé nepřiměřenosti až po zákaz zcela zjevné nepřiměřenosti, jakož i interpretační a aplikační význam judikatury. Kvitovat třeba rovněž pozornost, kterou věnuje novelizaci článku 6 LZPS z roku 2021, kterou bylo právo chránit život a zdraví se zbraní povýšeno na právo garantované ústavním pořádkem. Správný je postřeh, že okolnosti vylučující protiprávnost, legitimizující obranu proti bezpráví, nemají však vždy přednost před právem, protože i právo na obranu má své meze v celém právním systému. Myšlenka, že okolnosti vylučující protiprávnost vylučují „jakoukoliv“ protiprávnost, tedy nejen protiprávnost trestní, ale i správní nebo civilní, je často citována, avšak ustanovení § 2906 a 2907 OZ tuto tezi poněkud relativizují. Teoretické spory o určení místa protiprávnosti v systému znaků trestného činu jsou charakterizovány výstižně. V partii o procesních aspektech diplomant hovoří o roli obhájce ve fázi prověřování (str. 24). Ve fázi přípravného řízení před zahájením trestního stíhání však dosud žádný obviněný a tím méně obhájce nevystupuje. Kritika tzv. „justičního ping-pongu“ (str. 22) je určitě správná. Je však třeba mít na zřeteli ustanovení § 259 odst. 5 tr. řádu, které odvolacímu soudu

změnu rozhodnutí neumožňuje. Rozhodně správný je důraz, který diplomant klade na odlišování institutu proporcionality od (ne)průměrnosti, jakož i názor na uplatnění proporcionality v zeslabené podobě v případě posuzování extenzivního excesu. Záslužně velkou pozornost věnuje diplomant některým sporným pojmovým znakům útoku, zejména otázce zavinění a osoby útočníka. Zde sluší jen poznamenat, že diplomantem citovaná věta z učebnice (str. 26) není definicí útoku, ale výkladem jen jednoho z řady dalších pojmových znaků útoku v několika odstavcích. Diplomant se rovněž poměrně úspěšně věnuje mezím a excesům nutné obrany, zejména vztahem obrany putativní a obrany předčasné. V této souvislosti pak analyzuje problematiku, literaturou prakticky zcela opomíjenou, a sice problematiku protiprávnosti jednání, kterým osoba plní svoji povinnost překazit trestný čin, jehož nepřekážení je trestné podle § 367 tr. zákoníku. Diplomant uzavírá, že zde nelze použít ustanovení o nutné obraně, ale že třeba uvažovat o okolnosti vylučující protiprávnost sui generis. V závěru své práce pak diplomant pečlivě rozebírá současné legislativní aktivity poslanců, resp. senátorů, a tyto novelizační počiny hodnotí.

Celkově lze předloženou diplomovou práci hodnotit jako velmi dobrou a zdařilou. Diplomant prokázal velmi pěknou orientaci ve zkoumané problematice. Příkladně se orientuje v literárních pracích a v judikatuře, které se této problematice věnují, a to včetně prací zahraničních autorů. Kladem práce je systematická zpracování a pečlivá práce s prameny (jejich rozbor a komparace názorů). Vyzdvihnout třeba rovněž požadovanou hloubku zpracování vybraných sporných otázek a odpovídající odbornou úroveň. Především však třeba vyzdvihnout schopnost diplomanta zaujímat k řešeným otázkám vlastní stanoviska, a to i kritické, jakož i schopnost formulovat vlastní názory, vesměs opřené o relevantní argumentaci. Na druhou stranu lze mít jisté výhrady k jazykovému zpracování práce. Písemný projev má oproti ústnímu projevu některé odlišnosti, které je vhodné respektovat. Místy je totiž četba práce poněkud náročná, a to díky zbytečně komplikovaně strukturovanému textu. Zmínit třeba rovněž přinejmenším nestandardní formulace: „osvětlení půdy pro právní systém“ (str. 63), „potřeba zajistit zjištění skutkového stavu je nevidaná“ (str. 63), „překážející osoba“ (str. 52), „pokoušený útok“ (str. 51), „případy hodné pozornosti“ (str. 54) aj. Rovněž forma citace, podle které je autorství určitého názoru přisuzováno celému kolektivu autorů: „J. Jelinek a kol. podotýká“ (str. 58) ; „Šámal a kol. se staví k problematice“ (str. 36)), není příliš šťastná.

Závěr: předložená diplomová práce po obsahové i po formální stránce splňuje požadavky na ni kladené a je způsobilým podkladem pro ústní obhajobu.

Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce byl splněn velmi dobře.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství.	Kritická analýza názorů prezentovaných v odborných pramenech a formulování vlastních stanovisek a názorů rozhodně prokazují samostatný přístup.
Logická stavba práce	Práce má logickou strukturu, počínaje vývojem institutu a jeho místem v systému trestního práva, přes podrobný rozbor merita problematiky až po závěrečné shrnutí.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Účelné využití poznatků z literárních pramenů, judikatury a dalších zdrojů. Zastoupeny jsou i zdroje zahraniční. Veškeré prameny, citace i odkazy jsou důsledně vyznačovány.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Hloubka provedeného rozboru zkoumané problematiky odpovídá zaměření a cílům práce.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Z formálního hlediska je text práce zpracován dobře.
Jazyková a stylistická úroveň	Jazyková a stylistická úroveň zpracování mají dobrou úroveň.

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	Výborně – velmi dobře.
Otázky k zodpovězení při obhajobě	Jaké důvody vedly k zakotvení práva na obranu života a zdraví se zbraní do LZPS ?

V Praze dne 11.1.2025

JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.
oponent